

Investigating the Relationship between Social Factors and the Tendency to Destroy Public Property among High School Students in Dezful City

Received: 19, September, 2023

Accepted: 13, March, 2024

Article type: Research Article

PP: 193-220

DOI:

[10.22034/ENTEZAM.2024.1276127.2574](https://doi.org/10.22034/ENTEZAM.2024.1276127.2574)

Mohammad Bagher Kopaei

Lecturer, Department of Social Sciences, Payam Noor University, Tehran, Iran (Corresponding Author). Email: mohammadkoopaei@pnu.ac.ir

Ismail Safari

Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Payam Noor University, Tehran, Iran. Email: esmaeil-safari@pnu.ac.ir

Abstract

Background and objectives: Since vandalism is one of the factors that disrupt social order, this research was conducted with the aim of investigating the effect of some social factors on the tendency to destroy public property among high school students in Dezful city.

Methodology: This research is descriptive-analytical in which cross-sectional survey method has been used. The statistical population of the research included 8,238 high school students of Dezful city in the academic year of 2023, and the number of 400 people was determined as the sample size using the Lane Table. Sampling was done in a multi-stage stratified random method. A researcher-made questionnaire was used to collect data; and its validity was obtained through face validity. The collected data were evaluated using SPSS software and Pearson's correlation test, stepwise regression and path analysis.

Findings: The value of Pearson correlation between the dependent variable (tendency to destruction) and the variables of sense of alienation, feeling of inequality and socio-economic base was obtained as 0.52, 0.32, and -0.61, respectively, and all the hypotheses were confirmed at a significant level of less than 5%. The results of stepwise regression analysis also showed that these variables explained a total of 18% of changes in the dependent variable ($R=0.181$). Also, the path analysis test showed that these variables had an indirect effect on the dependent variable in addition to direct effect.

Results: There is a direct relationship between social factors (sense of alienation, inequality and socio-economic base) and the tendency to vandalize public property by high school students. Therefore, in order to reduce destructive behavior, attention should be paid to the desired variables in accordance with the research proposals, so as a result, the social order of the society will increase.

Keywords: Destructionism, Sense of alienation, Sense of inequality, Socio-economic base, Dezful city.

Citation(APA): Kopaei, Mohammad Bagher & Safari, Ismail. (2024). "Investigating the Relationship between Social Factors and the Tendency to Destroy Public Property among High School Students in Dezful City", *Journal of Social Order*, 15(4), pp. 193-220.

Doi: [10.22034/ENTEZAM.2024.1276127.2574](https://doi.org/10.22034/ENTEZAM.2024.1276127.2574)

بررسی رابطه عوامل اجتماعی با گرایش به تخریب اموال عمومی در بین دانش آموزان دبیرستانی شهر دزفول

چکیده

زمینه و هدف: از آنجا که تخریب از عوامل برهم زننده انتظام اجتماعی است، این پژوهش با هدف بررسی تأثیر برخی عوامل اجتماعی در گرایش به تخریب اموال عمومی در بین دانش آموزان دبیرستانی شهر دزفول انجام شده است.

روش: این پژوهش از نوع توصیفی - تحلیلی بوده که روش پیمایش مقطعی در آن مورد استفاده قرار گرفته است. جامعه آماری پژوهش، شامل ۸۲۳۸ دانش آموز دبیرستانی شهر دزفول در سال تحصیلی ۱۴۰۲ بود که با استفاده از جدول لین، تعداد ۴۰۰ نفر به عنوان حجم نمونه تعیین شدند. نمونه گیری به شیوه تصادفی طبقه‌ای چندمرحله‌ای انجام گرفت. برای گردآوری داده‌ها از پرسش‌نامه پژوهشگر ساخته استفاده شد؛ و اعتبار آن از طریق اعتباریابی صوری حاصل شد؛ و داده‌های گردآوری شده با استفاده از نرم‌افزار SPSS و آزمون همبستگی پیرسون، رگرسیون گام به گام و تحلیل مسیر مورد سنجش قرار گرفت.

یافته‌ها: مقدار همبستگی پیرسون بین متغیر وابسته (گرایش به تخریب) با متغیرهای احساس بیگانگی، احساس نابرابری و پایگاه اجتماعی - اقتصادی، به ترتیب ۰/۵۲، ۰/۳۲، ۰/۶۱-، به دست آمد و همه فرضیه‌ها با سطح معناداری کمتر از ۵ درصد مورد تأیید قرار گرفت. نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام نیز نشان داد که این متغیرها در مجموع ۱۸ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین کردند ($R^2=0/181$). همچنین آزمون تحلیل مسیر نیز نشانگر آن بود که این متغیرها علاوه بر تأثیر مستقیم، به صورت غیرمستقیم نیز بر متغیر وابسته تأثیر داشته‌اند.

نتیجه گیری: بین عوامل اجتماعی (احساس بیگانگی، نابرابری و پایگاه اجتماعی - اقتصادی) و گرایش به خرابکاری اموال عمومی توسط دانش آموزان دبیرستانی رابطه مستقیم وجود دارد؛ بنابراین، برای کاهش رفتار مخرب باید به متغیرهای مورد نظر مطابق با پیشنهادها پژوهش توجه شود تا در نتیجه نظم اجتماعی جامعه افزایش یابد.

کلیدواژه‌ها: تخریب گرای، احساس بیگانگی، احساس نابرابری، پایگاه اجتماعی - اقتصادی، شهر دزفول.

دریافت: ۱۴۰۲/۰۶/۲۸

پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۲۳

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

صص: ۱۹۳-۲۲۰

شناسه دیجیتال (DOI):

[10.22034/ENTEZAM.2024.1276127.2574](https://doi.org/10.22034/ENTEZAM.2024.1276127.2574)

محمدباقر کوپایی

مریی گروه علوم اجتماعی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. (نویسنده مسئول). رایانامه:

mohammadkoopa@pnu.ac.ir

اسمعیل صفری

استادیار گروه علوم تربیتی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. رایانامه:

esmaeil-safari@pnu.ac.ir

استناد (APA): کوپایی، محمدباقر و صفری، اسمعیل. (۱۴۰۲). «بررسی رابطه عوامل

اجتماعی با گرایش به تخریب اموال عمومی در بین دانش آموزان دبیرستانی شهر

دزفول». نشریه علمی انتظام اجتماعی، ۱۵(۴)، صص ۱۹۳-۲۲۰.

شناسه دیجیتال: [10.22034/ENTEZAM.2024.1276127.2574](https://doi.org/10.22034/ENTEZAM.2024.1276127.2574)

در جوامع پیشرفته مسئولیت رسمی جامعه‌پذیری کودکان به نهاد آموزش و پرورش واگذار شده است. یکی از مسائل و مشکلاتی که سالانه خسارت فراوانی را به نهاد آموزش و پرورش وارد می‌سازد، تخریب‌گرایی می‌باشد (مطلق و ندری، ۱۳۹۲، ۱۱۸). تخریب‌گرایی، اقدام یا عملی است که به اشیاء فیزیکی و ساخت بشر، اعم از اموال خصوصی و تأسیسات عمومی، مزاحمت یا آسیب می‌رساند (سنجایا^۱، ۲۰۲۳، ۶۷۷). در اغلب تعاریف ارائه‌شده در باب مفهوم تخریب‌گرایی در مباحث انحرافات و آسیب‌های اجتماعی، محققین و صاحب‌نظران از آن به‌عنوان رفتار معطوف به تخریب و خرابکاری اموال، تأسیسات و متعلقات عمومی نام برده‌اند (خسروی، خسروشاهی، کفاشی، ۱۴۰۱، ۷۴). مییر و کلینارد^۲، در وهله نخست به مدارس به‌عنوان هدف نخست تخریب‌گراها اشاره می‌کنند. مواردی مانند شکستن شیشه کلاس‌ها، تخریب وسایل آموزشی، لوازم‌التحریر، اشیاء منقول، پاره کردن کتاب‌ها در کتابخانه‌ها و... از جمله مصادیق رفتارهای تخریب‌گرایی در مدارس هستند (ستوده، ۱۳۸۶، ۳۳). رفتار تخریب‌گرا، در بین دانش‌آموزان، مسئله‌ای اجتماعی - فرهنگی بسیار پیچیده‌ای است (نوربها، ۱۳۷۷، ۱۴). این دوران، دوره‌ای بحرانی است که در صورت عدم پیشگیری و مدیریت آن، باعث آسیب‌های خانوادگی می‌شود (کردکرمی و روشنایی، ۱۳۹۵: ۷۴).

ظهور پدیده تخریب‌گرایی در این گروه اجتماعی باعث ناکامی تحصیلی، گرایش به بزهکاری اجتماعی و افزایش خودکشی می‌شود (مشکانی و همکاران، ۱۳۸۳، ۲۴۰). تخریب‌گرایی، جنایتی خرد و از انواع بزهکاری‌های نوجوانان (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳، ۱) است که شامل تخریب‌گرایی خفیف (دیوارنویسی، رنگ‌پاشی روی تابلوها، پنچر کردن خودروها، خط انداختن خودروهای پارک‌شده، یادگاری نوشتن روی تنه درختان، آثار تاریخی و...) تا شدید (مانند شکستن شیشه‌های مغازه‌ها و غارت آن‌ها در هرج و مرج‌ها) است (احمدی،

1- Senjaya

2- Meyer and Clinard

۱۳۹۴، ۱۲۹). وندالیسم^۱ در مدارس در ابعاد گسترده نمود و تجلی داشته و هزینه‌های اقتصادی و فرهنگی سنگین ناشی از آن، نیاز به اقدامات اساسی در این زمینه را بیشتر می‌کند. پژوهشگران معتقدند پدیده وندالیسم گریبان‌گیر اکثر مدارس کشور بوده و اخیراً روند آن در سطح مدارس رشد داشته است. همچنین با توجه به نمود چشمگیر این رفتارها در سال‌های اخیر، این پدیده به یک معضل مهم در نظام آموزشی تبدیل شده و سالانه هزینه‌های هنگفتی را به نظام آموزشی کشور تحمیل می‌کند. در نتیجه، نیاز به اقدامات جدی در این زمینه احساس می‌شود. (آزاد غلامی خسمخی و همکاران، ۱۴۰۲، ۶۹).

از آنجاکه دانش‌آموزان مهم‌ترین گروه اجتماعی و تشکیل‌دهنده بنیان مدیریتی آینده جامعه محسوب می‌شوند، تربیت، جامعه‌پذیری، الگوپذیری فرهنگی مناسب در این دوره سنی و مقطع تحصیلی، باعث ایجاد آینده سالم و بهنجار اجتماعی می‌گردد و تضمین‌کننده سلامت اجتماعی جامعه است. هرچه مدیریت در سطح کلان، میانه و خرد در این زمینه با دقت بیشتری صورت گیرد؛ احتمال بروز رفتارهای وندالیسم در آن‌ها کاهش می‌یابد (میرلوحی و همکاران، ۱۴۰۱، ۹۱-۹۰). پژوهش‌های گذشته نشان می‌دهد که سال تحصیلی ۲۰۲۱-۲۲ با خود موجی از تخریب اموال عمومی در مدارس را به همراه داشته است (اسکریبner^۲، ۲۰۲۲، ۶۷).

درباره حوزه مطالعاتی مورد تحقیق می‌توان گفت که شهر دزفول یکی از شهرهای خاص به لحاظ جغرافیایی و جمعیتی در استان خوزستان است از لحاظ پدیده تخریب اموال عمومی در بین نوجوانان و جوانان حائز اهمیت و بررسی می‌باشد. در مورد اطلاعات شهر دزفول می‌توان گفت که اساساً این شهر در سال‌های گذشته به شدت متأثر از مهاجرت بوده و سیل جمعیت از سایر شهرها و روستاهای خوزستان و استان‌های دیگر کشور به این شهر سرازیر گردیده‌اند. این شهر به دلیل زمین‌های حاصلخیز کشاورزی و وجود بازار اقتصادی پر رونق در آن، شهری مهاجرپذیر است که گروه‌ها و اقشار مختلفی را

1- Vandalism

2- Scribner

در خود جذب کرده است. در کل، بافت شهرهای مهاجرپذیر تحت تأثیر مناطق مختلف قرار دارد، از طرفی شهر دزفول از شهرهای شمالی استان خوزستان به-شمار می‌رود. از طرفی دیگر، این شهر کانون اقوام مختلفی همچون ساکن بومی، لر و... است و موزاییک قومیتی متنوعی را پدید آورده که نیازمند بررسی‌های اجتماعی و فرهنگی است. در این راستا، موضوع تخریب اموال عمومی در ابعاد مختلف آن از نظر حضور نسل نوجوان و جوان در شهر دزفول به‌عنوان یک مسئله اجتماعی نیازمند پژوهش است؛ بنابراین، با توجه به اهمیت موضوع، پژوهش حاضر به‌دنبال پاسخ به این سؤال است که **عوامل اجتماعی با گرایش به تخریب اموال عمومی در بین دانش‌آموزان دبیرستانی شهر چه رابطه‌ای دارند؟**

پیشینه و مبانی نظری پژوهش

الف) پیشینه پژوهش

در زمینه رفتارهای تخریب اموال عمومی، پژوهش‌های متعددی در داخل و خارج از ایران انجام شده که به‌واسطه موضوعیت تخریب اموال عمومی در دانش‌آموزان، در این پژوهش فقط به بیان نتایج برخی از پژوهش‌های گذشته در خصوص رفتارهای تخریب اموال عمومی دانش‌آموزان در مدارس پرداخته شده است:

میری، سهراب‌زاده و خوش‌بیانی آرانسی (۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر تمایل به ارتکاب رفتارهای انحرافی دانشجویان دانشگاه سیستان و بلوچستان» به این نتیجه رسیدند که متغیرهای مورد استفاده در این تحقیق که شامل «میزان روابط دوستانه، گروه‌های مرجع، میزان رضایت‌مندی از زندگی، میزان پیوستگی اجتماعی، تضاد ارزشی، رعایت هنجارهای اجتماعی، تأیید کنترل اجتماعی و مشروعیت اجتماعی» است به‌خوبی تمایل به ارتکاب رفتارهای انحرافی در میان دانشجویان را تبیین می‌کنند.

خسروی، صبوری خسروشاهی و کفاشی (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان «تبیین جامعه‌شناختی و ندالیسم در شهر خرم‌آباد مورد مطالعه: جوانان ۱۵ تا ۲۹ سال» نشان دادند که بین متغیرهای سرمایه اقتصادی، سرمایه فرهنگی، با رفتار تخریب اموال عمومی ارتباط معکوس وجود دارد و با پیوند اجتماعی، بی‌نظمی اجتماعی، نگرانی اجتماعی و تنوع خرده‌فرهنگی رابطه مثبت وجود داشته است.

سپهوند و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «شناسایی و تبیین اثرگذارترین و اثرپذیرترین مؤلفه‌های مؤثر بر گرایش دانش‌آموزان به وندالیسم با روش دیمتلفازی (مورد مطالعه: دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان خرم‌آباد)» نشان دادند که خودنمایی، تربیت خانوادگی، هیجانات روحی و روانی، بافت محل سکونت و گروه همسالان از مؤثرترین عوامل گرایش دانش‌آموزان به تخریب اموال عمومی هستند.

سعیدی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «بررسی رابطه پیوند با مدرسه و رضایت از تحصیل با گرایش به رفتارهای خرابکارانه در دانش‌آموزان پسر سال دوم (دوره دوم) متوسطه شهر اهواز» به این نتیجه رسیدند که بین رابطه پیوند با مدرسه و رضایت از تحصیل با گرایش به رفتارهای خرابکارانه در دانش‌آموزان رابطه منفی معنی‌دار وجود دارد.

حسینی، نوابخش و رحیمی (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان «بررسی جامعه‌شناختی تأثیر سبک زندگی بر پرخاشگری و وندالیسم شهری نوجوانان و جوانان استان لرستان» به این نتیجه رسیدند که بین مؤلفه‌های سبک زندگی با تخریب اموال عمومی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد؛ و مهم‌ترین عامل در بروز رفتارهای تخریب اموال عمومی، قرار گرفتن در موقعیت‌های نابهنجار است.

سجادی و ضرغامی (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان «سنجش و ارزیابی مؤلفه‌های تأثیرگذار بر تخریب‌گری (وندالیسم) در فضاهای عمومی» به این نتیجه رسیدند که مؤلفه‌های اجتماعی، طراحی محیطی و فردی به‌صورت

مستقیم و غیرمستقیم بر تخریب اموال عمومی تأثیر داشته‌اند. افشانی و جواهرچیان (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان «بررسی نقش بیگانگی اجتماعی در وندالیسم در بین دانش‌آموزان دوره اول و دوم متوسطه شهر یزد» به این نتیجه رسیدند که بین بیگانگی اجتماعی و ابعاد آن با تخریب اموال عمومی رابطه مستقیم وجود دارد. سهرابزاده و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان «متغیرهای احساس محرومیت نسبی، احساس بی‌هنجاری و هم‌نشینی با همسالان بزهکار، رابطه معنی‌داری با گرایش دانش‌آموزان به تخریب اموال عمومی در دبیرستان‌های شهر تهران دارد. در این راستا، متغیرهای پایگاه اقتصادی - اجتماعی و جامعه‌پذیری رابطه مستقیم و معنی‌داری با گرایش به تخریب اموال عمومی داشته‌اند.

کریمی منجرمویی و فرهمند (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان «وندالیسم و جوانان (مطالعه موردی: جوانان ۱۵-۲۰ ساله شهر لردگان)» به این نتیجه رسیدند که متغیرهای استفاده از وسایل ارتباط جمعی، رابطه با افراد بزهکار و از خودبیگانگی، ارتباط مثبت و معنی‌دار با تخریب اموال عمومی دارد، اما بین متغیر پیوند اجتماعی و تخریب اموال عمومی رابطه معکوس برقرار است. راسخ و عباسی (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان «عوامل اجتماعی تأثیرگذار بر گرایش به خرابکاری (مطالعه موردی: دانش‌آموزان دبیرستانی شهر یاسوج)» به این نتیجه رسیدند که بین متغیرهای پایگاه اجتماعی - اقتصادی، موفقیت تحصیلی، محرومیت نسبی، بی‌هنجاری، احساس تنفر از خویش، احساس انزوای اجتماعی، احساس بی‌قدرتی و از خودبیگانگی با گرایش به تخریب اموال عمومی توسط دانش‌آموزان رابطه وجود دارد.

گلچین و حیدری (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان «بررسی جامعه‌شناختی رفتارهای تخریبی (وندالیسم) و رابطه آن با سرمایه اجتماعی در خانواده و مدرسه در دبیرستان‌های پسرانه شهر نورآباد لرستان» به این نتیجه رسیدند که دو مؤلفه احساس تعلق، دل‌بستگی و حمایت خانوادگی تغییرات متغیر تخریب اموال عمومی را تبیین می‌نمایند؛ و می‌توان گفت که هر چه سرمایه اجتماعی

در خانواده یا مدرسه بالاتر باشد، رفتارهای تخریب اموال عمومی دانش‌آموزها کمتر است.

مطلق و ندردی (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان «بررسی جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر گرایش دانش‌آموزان پسر به وندالیسم در محیط مدارس (مطالعه موردی: دبیرستان‌های شهرستان خرم‌آباد)» به این نتیجه رسیدند که بین وضعیت اقتصادی، پایین بودن سطح تحصیلات والدین، جدایی والدین، خشونت در خانواده، سابقه مجرمیت والدین، معاشرت با دوستان بزهکار، تبعیض، عدم رعایت قوانین، عدم شرکت در فعالیت‌ها، عدم احساس تعلق و فقر فرهنگی با گرایش دانش‌آموزان به تخریب اموال عمومی رابطه معنی‌داری وجود دارد. نبوی و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان «عوامل مؤثر بر رفتار وندالیستی در میان دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان اهواز» نشان دادند که بین جنسیت و گرایش به رفتار وندالیستی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد؛ اما بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی و رفتار وندالی، رابطه معکوس برقرار است.

میرفردی، احمدی و نیکخواه (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش به وندالیسم (خرابکاری) در بین دانش‌آموزان دبیرستانی شهرستان یاسوج» به این نتیجه رسیدند که گرایش به تخریب اموال عمومی با متغیرهای پایگاه اجتماعی - اقتصادی و جامعه‌پذیری رابطه معنی‌داری دارد. نبوی و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر در بروز رفتارهای وندالیستی در میان دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان ایزده» به این نتیجه رسیدند که رابطه بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی و رفتار تخریب اموال عمومی، معکوس بوده و بین متغیرهای معاشرت با دوستان ناباب، تنبیه در مدرسه، ناسازگاری والدین و از خودبیگانگی با رفتار تخریب اموال عمومی، رابطه مستقیم بوده است. فتحی و محمدی (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان «شهرنشینی، بیگانگی اجتماعی و رفتارهای وندالیستی جوانان» دریافتند که پسران بیشتر به رفتارهای وندالیستی تخریب اموال عمومی دست می‌زنند و این پدیده در خانواده‌های سطح پایین‌تر (از نظر اقتصادی و اجتماعی و بهره‌مندی از تسهیلات شهری) بیشتر است.

کاتلی^۱ (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان «تفسیر مجدد عناصر نمادین وندالیسم: دیدگاه روان‌شناختی» به این نتیجه رسیدند که وقتی سخن از خرابکاری به میان می‌آید، زبان نمادین و سایر اشکال هنری را می‌توان به روش‌های مختلفی تفسیر کرد، زیرا آن‌ها سیگنال‌های مختلفی را درباره افکار، احساسات درونی و اهداف جوانان منتقل می‌کنند. در نتیجه، مدارس تشویق می‌شوند تا فعالیت‌هایی را ارائه دهند که به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا تمرکز خود را از چیزهای اشتباه روی دیوارها، نیمکت‌ها و صندلی‌ها و سایر موارد از این قبیل منحرف کنند و به سمت موضوعات درسی در مدرسه بروند. ویللتا و فاندویلا^۲ (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان «خرابکاری مدرسه در مکزیک» به این نتیجه رسیدند که تفاوت معنی‌داری بین مدارس مکزیک در میزان تخریب اموال عمومی توسط دانش‌آموزان وجود دارد که بیشتر به دلیل درگیری‌های باندهی، مصرف مواد مخدر، زورگویی، عدم تمکین به قوانین مدرسه و رفتار نابرابر معلمان با دانش‌آموزان انجام می‌شود. ورویوا، کروژکووا و کریوشچکووا^۳ (۲۰۱۵) در پژوهشی با عنوان «پیدایش وندالیسم: از کودکی تا نوجوانی» به این نتیجه رسیدند که اختلال در روابط والدین و کودک می‌تواند منجر به ایجاد اشکال مختلف وندالیسم تخریب اموال عمومی در کودکان می‌شود.

ثوابیه و الروفو^۴ (۲۰۱۰) در پژوهشی با عنوان «خرابکاری در مدارس پسرانه در اردن» به این نتیجه رسیدند که انواع و علل متفاوتی از وندالیسم تخریب اموال عمومی در مدارس اردن وجود دارد. این اشکال را به چهار گروه اصلی: مهارت‌های ارتباطی و عامل روابط انسانی، عامل موضوعی آموزشی، عامل خانوادگی و عامل مدرسه می‌توان تقسیم کرد. همچنین اختلاف آماري معنی‌داری مربوط به تخریب اموال عمومی در بین دانش‌آموزان یازده ساله وجود دارد. مک‌کوری^۵ (۲۰۰۵) در پژوهشی با عنوان «کنترل والدین، جنسیت و بزهکاری در خانواده‌های مردسالار و غیر پدرسالار» دریافتند تفسیر نوجوانان

1- Catli

2- Vilalta and Fondevila

3- Vorobyeva, Kruzhkova and Krivoshechekova,

4- Thawabieh and Al-rofo

5- McCorry

از کنترل والدینشان و واکنش‌های آنان نسبت به کنترل‌ها با بزهکاری جوانان ارتباط دارد. دی‌وت^۱ (۲۰۰۴) در پژوهشی با عنوان «میزان و علل خرابکاری دانش‌آموزان در مدارس» به این نتیجه رسیدند که در آفریقای جنوبی تخریب اموال عمومی یک پدیدهٔ آموخته‌شده در مدارس و مناطق مسکونی مجاور آن بوده و پسران ۱۴ تا ۱۹ سال از مهم‌ترین تخریب‌کنندگان اموال عمومی هستند. همچنین مشکلات حقوقی، اقتصادی، مواد مخدر و مشروبات الکلی از دلایل مهم تخریب اموال عمومی در مدارس محسوب می‌شوند. مایر^۲ و همکاران (۱۹۸۷) در پژوهشی با عنوان «جست‌وجویی برای رویدادهای محیط گریزان خرابکاری مدرسه: یک مطالعهٔ همبستگی» به این نتیجه رسیدند که عامل اصلی مرتبط با تخریب اموال عمومی در مدارس لس‌آنجلس محیط انضباط تنبیهی مدرسه است. محیط انضباطی مدرسه شامل ابعاد «وضوح قوانین و قواعد، حمایت‌های مدیریتی و مجاز بودن تفاوت‌های فردی» می‌شود.

مبانی نظری

تخریب اموال عمومی در زبان لاتین به صورت وندالیسم بیان شده: موزر^۳ وندالیسم را عمل آگاهانه و ارادی به قصد صدمه زدن یا تخریب کردن چیزی که متعلق به شخص دیگری باشد، تعریف می‌کند (کرکه آبادی و نعمتی، ۱۳۹۶، ۶). از دیدگاه حقوقی در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ در بخش تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده، به جرم‌انگاری تخریب اموال عمومی و نوع و نحوهٔ مجازات آن از ماده ۵۵۴ تا ۶۸۹ پرداخته شده است. این جرم با عوامل فردی و اجتماعی مختلفی در ارتباط است. برخی از عوامل اجتماعی مرتبط با تخریب اموال عمومی که در این پژوهش مدنظر قرار گرفته‌اند عبارت‌اند از: ۱- بیگانگی اجتماعی: بیگانگی در تعریفی وسیع و عام به معنای احساس انفصال، جدائی و عدم پیوند ذهنی (شناختی) و عینی (کنشی) بین فرد و محیط پیرامون او (یعنی جامعه، انسان‌های دیگر، ساختارهای اجتماعی و خود) است

1- De Wet

2- Mayer

3- Mozer

(میچل^۱، ۱۹۸۸، کنیسون^۲، ۱۹۸۵، به نقل از محسنی تبریزی، ۱۳۸۳، ۳۲).
 ۲- پایگاه اجتماعی - اقتصادی: پایگاهی است که فرد در میان یک گروه دارد. یا به مرتبه اجتماعی - اقتصادی یک گروه در مقایسه با گروه‌های دیگر گفته می‌شود؛ به بیان دیگر، موقعیتی که یک فرد یا خانواده با ارجاع به استانداردهای میانگین رایج درباره ویژگی‌های فرهنگی، درآمد مؤثر، دارایی‌های مادی و مشارکت در فعالیت‌های گروهی - اجتماعی به دست می‌آورد (کوئن^۳، ۱۳۷۲، ۲۴۰).
 ۳- احساس نابرابری اجتماعی: احساسی است که یک انسان یا گروهی از انسان‌ها در مسیر دسترسی به منابع کمیاب و دستیابی به فرصت‌ها و موقعیت‌های اجتماعی و پاداش‌ها، و در نهایت، احراز قدرت، ثروت و منزلت تجربه می‌کنند (پناهی و همکاران، ۱۴۰۲، ۲۶۱).

مطالعه نظریه‌های مختلف و همچنین گستردگی ابعاد موضوع مورد مطالعه باعث شد که محقق دیدگاه ترکیبی داشته و به صورت تلفیقی از هریک از نظریه‌های مطرح، مورد خاصی را استخراج کند. بدین صورت به فرایند انتخاب متغیرهای تحقیق از نظریه‌های مذکور پرداخته می‌شود. برای تبیین عوامل فردی و اجتماعی مؤثر بر گرایش به تخریب اموال عمومی در بین دانش‌آموزان، در کنار نظریه‌های جامعه‌شناختی و روانشناسی اجتماعی مربوط به انحرافات، نظریه‌های تخریب اموال عمومی نیز استفاده شد. بر اساس نظریات صاحب‌نظران و تحلیل‌گران علوم اجتماعی و روان‌شناسی و همچنین صاحب‌نظران تخریب اموال عمومی، باید گفت که به وجود آمدن یک فرد خرابکار تابع علل و عوامل اجتماعی و روانی مختلفی می‌باشد. از بین عوامل مختلف، در این پژوهش به بررسی رابطه متغیرهای از خودبیگانگی، پایگاه اجتماعی - اقتصادی و میزان احساس نابرابری با رفتارهای تخریب اموال عمومی پرداخته شده است.

1- Mitchell
 2- Kennison
 3- Cohen

اصطلاح از خودبیگانگی در تفکرات مارکس^۱ به این معنی است که افراد در شرایطی احساس می‌نمایند از زندگی اجتماعی و از خودشان بیگانه شده، کنترلی بر روی زندگی اجتماعی‌شان ندارند. فرایند از خودبیگانگی با یک احساس پوچی بیزاری از خود و دیگران، بی‌قدرتی، بی‌اعتمادی نسبت به دیگران، بی‌تفاوتی و نظایر آن همراه است که در نهایت، این احساسات به رفتارهای پر خاشک‌گرانه و بزهکارانه منجر می‌شود، در این شرایط افراد به انکار ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی موجود پرداخته و در صدد دگرگون نمودن آن‌ها برمی‌آیند. نظریه از خودبیگانگی مارکس می‌تواند به خوبی رابطه بین احساس از خودبیگانگی اجتماعی و رفتارهای خرابکارانه را تبیین کند. از نظر دورکیم^۲، بی‌هنجاری به معنای عدم وجود معیارهای روشن برای راهنمایی رفتار در حوزه معینی از زندگی اجتماعی است. در این شرایط، فرد احساس از دست دادن جهت‌یابی می‌کند و سبب می‌شود که به اعمالی از قبیل خودکشی اقدام نماید. مرتون^۳ با استفاده از همین مفهوم، آن را به فشاری اطلاق می‌کند که در هنگام تضاد میان هنجارهای پذیرفته‌شده با واقعیت، بر افراد وارد می‌آید. به‌عنوان نمونه در بیشتر جوامع «پول درآوردن» و «پیشرفت» از ارزش‌های پذیرفته‌شده است و برای رسیدن به آن تلاش و سخت‌کوشی مناسب لازم است؛ بنابراین، اگر عده‌ای در وضعیتی قرار بگیرند که فرصت‌های محدود برای پیشرفت و ترقی داشته باشند، برای موفق‌شدن، فشار زیادی به آن‌ها وارد می‌شود و به‌ناچار به هر وسیله‌ای (چه مشروع و چه نامشروع) متوسل می‌شوند و واکنش‌های متعددی از خود نشان می‌دهند (گیدنز^۴، ۱۳۷۸: ۱۴۰).

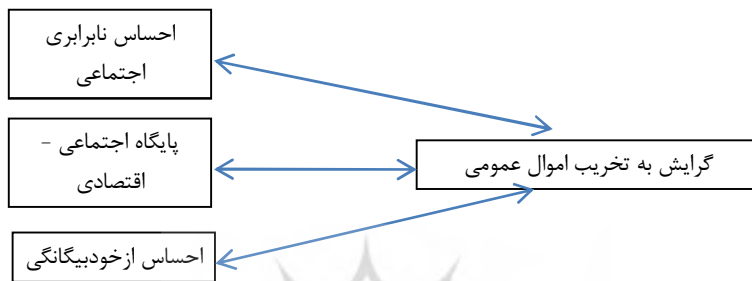
نظریه فشار بر آن است که عمدتاً رفتار انحرافی در میان افراد طبقه پایین و محروم جامعه، به‌علت فشارهای اقتصادی و اجتماعی و نابرابری‌های موجود در جامعه اتفاق می‌افتد. طبق این نظریه، اعضای طبقه محروم جامعه در حوزه‌های فقیرنشین و حاشیه شهرها سکونت دارند و سطوح زندگی آن‌ها از نظر مسکن،

1- Marx
2- Durkheim
3- Merton
4- Giddens

تغذیه، آموزش، بهداشت، سواد، شغل و به‌طور کلی پایگاه اقتصادی - اجتماعی در سطح پایینی قرار دارد؛ بنابراین، جوانان این طبقه در رسیدن به اهداف خود احساس ناکامی و ناتوانی می‌کنند. تجربهٔ چنین محرومیتی باعث می‌شود جوانان برای تأمین نیازهای روانی خود، دست به رفتارهای انحرافی بزنند. بر اساس این نظریه می‌توان رابطهٔ متغیر پایگاه اقتصادی - اجتماعی را با رفتارهای خرابکارانه تبیین کرد. نظریه‌های خرده‌فرهنگی در تبیین تخریب‌گرایی به این نکته اشاره دارند که وندال‌هایی که عمدتاً از طبقات پایین جامعه هستند، اعمال خرابکارانه را برای ارضای حس خشونت انجام می‌دهند و طبق نظر کوهن، افرادی که دچار نوعی ناکامی منزلتی شده‌اند، سعی دارند ناکامی خود را با خرابکاری جبران کنند. ترساندن افراد عادی، حمله به آن‌ها، رفتارهای خشونت‌آمیز در میان این خرده‌فرهنگ نوع دیگری از سرگرمی است، کسانی که در این زمینه موفق‌تر باشند یا شجاعت بیشتری نشان دهند منزلت بیشتری می‌آورند (ممتاز، ۱۳۸۱، ۱۰۲). موزر از صاحب‌نظران دیگر در این زمینه است که عقیده داشت احساس ظلم و اجحاف و همچنین عدم موفقیت در کار و شغل موجب گرایش افراد به خرابکاری می‌گردد. طبق این نظریات می‌توان متغیر احساس نابرابری را تبیین کرد. درنهایت، آر کلارک^۱ مدل جامع‌تری را از متغیرهای مستقل مؤثر بر تخریب‌گرایی ارائه داد. او هشت گروه از این متغیرها را مشخص نمود که عبارت‌اند از: تجارب نخستین دوران کودکی، توارث، شکل‌گیری شخصیت بزه‌کار، عوامل شخصیتی، اجتماعی و اقتصادی، شرایط و وضعیت فعلی زندگی فرد، بحران‌ها و وقایع، شرایط خاص موجود و درنهایت، جریان‌ات شخصی و انگیزشی فرد (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳، ۱۶۶-۱۶۵). در واقع این مدل، خود به‌تنهایی می‌تواند اکثر فرضیه‌های این پژوهش را تبیین کند.

در این پژوهش با استفاده از مبانی نظری و دیدگاه صاحب‌نظران جامعه‌شناسی و ندالیسم از بین مهم‌ترین عوامل اجتماعی مرتبط با وندالیسم (از خودبیگانگی، احساس نابرابری و پایگاه اجتماعی - اقتصادی) مورد توجه قرار گرفت و پیشینهٔ پژوهش‌های گذشته نیز نشان داد که این سه عامل به‌طور کلی

و هم‌زمان باهم در یک پژوهش مستقل مورد بررسی قرارنگرفته و در پژوهش‌های گذشته هر کدام از این عوامل یا به‌طور جداگانه و یا به‌صورت مقوله و جزئی از متغیر اصلی در بین دانش‌آموزان و سایر جوامع مورد بررسی قرار گرفته‌اند؛ که این امر ضرورت انجام هم‌زمان این متغیرها و بررسی میزان ارتباط هر کدام از عوامل بر متغیر تخریب اموال عمومی را در یک پژوهش مستقل نشان می‌دهد.

شکل شماره ۱: مدل مفهومی پژوهش

روش

این پژوهش به لحاظ شیوه گردآوری داده‌ها، پژوهشی کمی توصیفی از نوع پیمایشی مقطعی با ابزار پرسش‌نامه است و از این جهت که در پژوهش به‌دنبال بررسی رابطه بین متغیرها هستیم، پژوهش از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش، شامل ۸۲۳۸ دانش‌آموز دبیرستانی شهر دزفول در سال تحصیلی ۱۴۰۲ بود که با استفاده از جدول حجم برآورد نمونه، لین^۱ (۱۹۷۶)، برای جامعه آماری، با سطح خطای ۵ درصد و سطح اطمینان ۹۵ درصد، حجم نمونه ۳۸۴ نفر محاسبه شد و برای اطمینان بیشتر نتایج، حجم نمونه به ۴۰۰ نفر افزایش یافت. شیوه نمونه‌گیری برای دسترسی به نمونه‌های مورد مطالعه با توجه به ناهمگنی جمعیت شهر دزفول از نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای استفاده شد. برای این کار از پنج منطقه جغرافیای مرکز، شمال، جنوب، شرق و غرب شهر دزفول و از هر منطقه دو دبیرستان دخترانه و پسرانه به‌صورت تصادفی

1- Lin

انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسش‌نامه پژوهشگرساخته بود که با استفاده از ۳۰ سؤال به گردآوری داده‌های مربوط به ۴ متغیر اصلی پژوهش: گرایش به تخریب اموال عمومی (با ۱۶ سؤال و مؤلفه‌های گرایش به تخریب وسایل مدرسه، وسایل حمل‌ونقل عمومی و خصوصی، فضای سبز، دیوارنویسی و...)، احساس از خودبیگانگی (با ۵ سؤال و مؤلفه‌های احساس بیگانگی نسبت به خود، خانواده، مدرسه، اطرافیان و آینده)، احساس نسبت به پایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده (با ۵ سؤال و مؤلفه‌های منزلت اجتماعی، ثروت، درآمد، شغل و تحصیلات والدین) و احساس نابرابری اجتماعی (با ۴ سؤال و مؤلفه تبعیض در رفتار اولیای خانه و مدرسه) در قالب طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت پرداخته است. در ساخت پرسش‌نامه ابتدا گویه‌ها از طریق مطالعه نظریه‌ها و پژوهش‌های گذشته به دست آمد، سپس برای هر کدام از گویه‌ها سؤال یا سؤالاتی طرح شد و در نهایت به منظور روایی پرسش‌نامه، به تعدادی از استادان علوم اجتماعی ارائه و پس از انجام اصلاحات موردنظر، اعتبار صوری آن مورد تأیید قرار گرفت. همچنین پایایی آن بر اساس ضریب آلفای کرونباخ برای متغیرها به ترتیب ۰/۷۶، ۰/۸۹، ۰/۷۱، ۰/۷۴ و کل پرسش‌نامه ۰/۷۲ به دست آمد که نشان‌دهنده پایایی معتبر و قابل قبول پرسش‌نامه است. برای تحلیل داده‌های گردآوری شده با استفاده از نرم‌افزار SPSS و کاربرد آمار توصیفی (جدول فراوانی، درصد، میانه، میانگین و انحراف استاندارد) و آمار استنباطی (برای بررسی رابطه بین متغیرها و فرضیه‌ها از ضریب همبستگی پیرسون، و از رگرسیون چند متغیره و تحلیل مسیر برای تبیین تغییرات متغیر وابسته) استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

الف) یافته‌های توصیفی

جدول شماره ۱: توزیع پاسخگویان برحسب متغیرهای اصلی پژوهش

متغیر	پایین		متوسط		بالا	
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
گرایش به تخریب اموال عمومی	۱۱	۲۰/۳٪	۲۰۴	۵۱٪	۱۱۲	۲۸/۲٪
احساس از خودبیگانگی	۳۴	۸/۵٪	۴۵	۱۱/۲٪	۳۲۱	۸۰/۲٪
احساس نابرابری اجتماعی	۱۲۰	۳۰٪	۱۵۶	۳۹٪	۱۲۴	۳۱٪
پایگاه اجتماعی - اقتصادی	۱۴۰	۳۵٪	۱۶۰	۴۰٪	۱۰۰	۲۵٪

نتایج حاصل از این تحقیق نشان می‌دهد که به‌طور کلی، ۲۸/۲ درصد از پاسخگویان، گرایش به خرابکاری بالا ۵۱ درصد از آن‌ها گرایش به خرابکاری متوسط و ۲۰/۳ درصد از آن‌ها گرایش به خرابکاری پایین دارند.

جدول شماره ۲: جدول میانگین میانه و انحراف معیار پاسخگویان را برای هرمتغیر

متغیر	میانگین	میانه	انحراف معیار
تخریب اموال عمومی	۳/۳۵	۳	۱,۲۵
احساس از خودبیگانگی	۴/۰۸	۴	۱,۲
احساس نابرابری اجتماعی	۳/۷۸	۳	۱,۳۵
پایگاه اجتماعی - اقتصادی	۳/۴۲	۳	۱,۰۳

ب) یافته‌های استنباطی

پیش‌فرض آزمون همبستگی پیرسون فرض نرمال بودن داده‌ها است. برای سنجش نرمال بودن توزیع متغیرها از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف (Kolmogorov-Smirnov test) یا همان test K-S استفاده می‌کنیم. اگر متغیرها نرمال باشند از آزمون همبستگی پیرسون استفاده می‌کنیم و در غیر این صورت، آزمون اسپیرمن برای داده‌ها مناسب نخواهد بود. نتایج این آزمون در جدول زیر داده شده است که تأییدکننده نرمال بودن داده‌ها است:

جدول شماره ۳: آزمون کلموگروف - اسمیرنف

متغیر	نتیجه آزمون	سطح معناداری
تخریب اموال عمومی	۰,۵۴	۰,۹۲
احساس از خودبیگانگی	۰,۷۹	۰,۵۵
احساس نابرابری اجتماعی	۰,۸۵	۰,۴۶
پایگاه اقتصادی - اجتماعی	۰,۷۵	۰,۴۸

جدول شماره ۴: خلاصه نتایج آزمون همبستگی احساس از خودبیگانگی و تخریب اموال عمومی

فرضیه	ضریب همبستگی پیرسون	سطح معناداری
رابطه احساس از خودبیگانگی و تخریب اموال عمومی	۰/۵۲۳	۰,۰

فرضیه اول: بین میزان احساس بیگانگی از سوی دانش‌آموز و رفتارهای خرابکارانه رابطه‌ای معنادار وجود دارد.

با توجه به جدول (۴) نتایج به‌دست‌آمده از انجام آزمون پیرسون بین دو متغیر میزان احساس بیگانگی و تخریب اموال عمومی، رابطه معناداری را نشان می‌دهد. در این باره، ضریب همبستگی برابر ۰/۵۲۳ و سطح معناداری آن ۰/۰ می‌باشد. از آنجاکه این ضریب مثبت می‌باشد، نشانگر این است که بین این دو متغیر رابطه مستقیمی وجود دارد؛ بنابراین، فرضیه از لحاظ آماری تأیید می‌شود.

جدول شماره ۵: خلاصه نتایج آزمون همبستگی احساس نابرابری و تخریب اموال عمومی

فرضیه	ضریب همبستگی پیرسون	سطح معناداری
رابطه احساس نابرابری و تخریب اموال عمومی	۰/۳۲	۰,۰

فرضیه دوم: بین میزان احساس نابرابری اجتماعی از سوی دانش‌آموز و رفتارهای تخریب اموال عمومی رابطه وجود دارد.

نتایج به‌دست‌آمده از جدول (۵) انجام آزمون پیرسون بین دو متغیر میزان احساس نابرابری و تخریب اموال عمومی، رابطه معناداری را نشان می‌دهد. در این باره، ضریب همبستگی برابر ۰/۳۲ و سطح معناداری آن ۰/۰ می‌باشد. از آنجاکه این ضریب مثبت می‌باشد، نشانگر این است که بین این دو متغیر رابطه مستقیمی وجود دارد؛ بنابراین، فرضیه از لحاظ آماری تأیید می‌شود.

جدول شماره ۶: خلاصه نتایج آزمون همبستگی پایگاه اقتصادی اجتماعی و تخریب اموال عمومی

فرضیه	ضریب همبستگی پیرسون	سطح معناداری
رابطه پایگاه اقتصادی اجتماعی و تخریب اموال عمومی	-۰/۶۱۲	۰,۳

فرضیه سوم: بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی و رفتارهای تخریب اموال عمومی رابطه وجود دارد.

نتایج به دست آمده از جدول (۶) انجام آزمون پیرسون بین دو متغیر پایگاه اجتماعی - اقتصادی و تخریب اموال عمومی، رابطه معناداری را نشان می دهد. در این باره، ضریب همبستگی برابر ۰/۶۱۲- و سطح معناداری آن ۰/۳ می باشد. از آنجاکه این ضریب منفی می باشد، نشانگر این است که بین این دو متغیر رابطه معکوسی وجود دارد. بر این اساس، فرضیه از لحاظ آماری تأیید می شود.

برای مطالعه تأثیر هم زمان متغیرهای مستقل بر روی متغیر وابسته، از تحلیل رگرسیون چندمتغیره به روش گام به گام^۱ استفاده شده است. نتایج به دست آمده بیانگر آن است که از میان تمام متغیرهای این پژوهش، متغیر احساس نابرابری، احساس از خود بیگانگی و پایگاه اجتماعی - اقتصادی، وارد معادله شده اند. نتایج رگرسیون در جداول زیر آمده است:

جدول شماره ۷: نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیره متغیرهای مرتبط با رفتار تخریب اموال عمومی دانش آموزان

مراحل	متغیرهای پیش بینی کننده	R ²	B	Beta	T	Sig.T
اول	احساس نابرابری اجتماعی	۰/۹۱	۱/۵۱	۰/۳۴	۲/۳۴	۰/۰
دوم	پایگاه اجتماعی - اقتصادی	۰/۱۳۲	۱/۹۱	۰/۳۲	۲/۶۵	۰/۰
سوم	احساس از خود بیگانگی	۰/۱۸۱	۲/۲۳	۰/۴۲	۴/۲۳	۰/۰

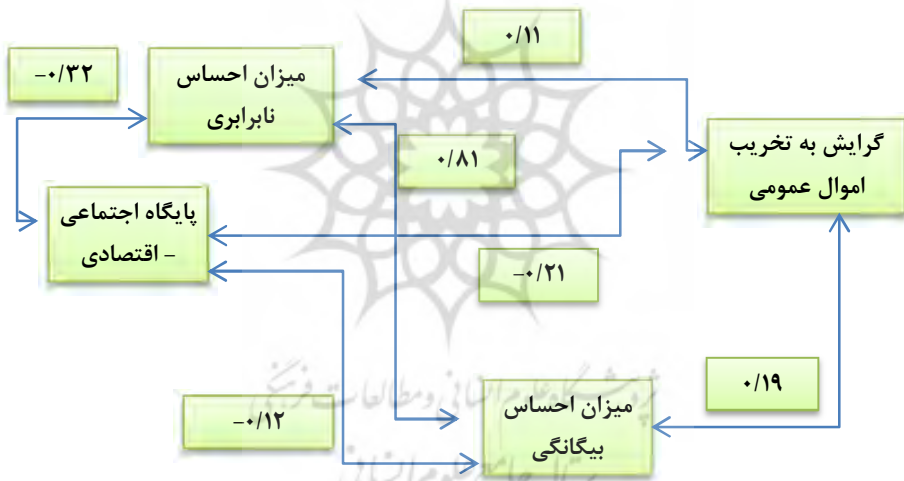
بر اساس جدول شماره ۷ اولین متغیر پیش بینی کننده رفتار تخریب اموال عمومی که وارد معادله رگرسیون شده است، متغیر میزان احساس نابرابری اجتماعی است که حدود ۹/۱ درصد از واریانس رفتار تخریب اموال عمومی را تبیین می کند. در مرحله دوم، متغیر پایگاه اجتماعی - اقتصادی وارد معادله رگرسیونی شد و ۱۳/۲ درصد از متغیر وابسته تبیین می شود. در مرحله سوم،

1- stepwise

متغیر میزان احساس از خودبیگانگی پاسخگویان وارد معادله رگرسیونی شد و ۱۸/۱ درصد از متغیر وابسته تبیین شد. در مجموع، این سه متغیر ۱۸ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین کردند ($R^2=0/181$).

اگرچه در مدل نظری این پژوهش، متغیر واسطه پیش‌بینی نشده است ولی برای بررسی تأثیرات متداخل (کاهنده یا افزایشنده) برخی متغیرها بر رابطه بین سایر متغیرهای مستقل و وابسته، از تحلیل مسیر استفاده می‌گردد.

چنان‌که مشاهده می‌شود، تمام ضرایب مسیر متغیرها در نمودار مسیر «عوامل مرتبط با گرایش به تخریب اموال عمومی در دانش‌آموزان» مشخص شده‌اند. بر این اساس کلیه مسیرهای منتهی به متغیر وابسته شناسایی و محاسبه شده تا اثر کل متغیرهای مستقل به دست آید.

شکل شماره ۳: مدل تحلیل مسیر عوامل مؤثر بر میزان گرایش به تخریب‌گرایی

جدول شماره ۸: اثرات مستقیم و غیرمستقیم و اثرات کل متغیرهای مستقل

کل	نوع اثر		متغیرهای مستقل
	غیرمستقیم	مستقیم	
۰/۱۹۱	۰/۸۱	۰/۱۱	احساس نابرابری اجتماعی
۰/۱۹	-	۰/۱۹	احساس از خود بیگانگی
-۰/۲۵۴	-۰/۴۴	-۰/۲۱	پایگاه اجتماعی - اقتصادی

نتیجه‌گیری

در این پژوهش به بررسی رابطه برخی عوامل اجتماعی با گرایش به تخریب اموال عمومی در بین دانش‌آموزان دبیرستانی شهر دزفول پرداخته و کوشش شد با بهره‌گیری از مبانی نظری مربوط به تخریب اموال عمومی و با استفاده از اطلاعات تجربی به دست آمده، به ارائه بحثی تحلیلی درباره عوامل مؤثر بر گرایش افراد به تخریب اموال عمومی پرداخته شود.

با توجه به نتایج مشخص شده، ۲۸/۲ درصد از دانش‌آموزان گرایش به تخریب اموال عمومی بالا، ۵۱/۵ درصد از آن‌ها گرایش به تخریب اموال عمومی متوسط و ۲۰/۳ درصد از آن‌ها گرایش به تخریب اموال عمومی پایین دارند.

با توجه به نتیجه فرضیه اول بین میزان احساس از خود بیگانگی از سوی دانش‌آموزان و رفتارهای تخریب اموال عمومی ضریب همبستگی معناداری به دست آمد که رابطه معناداری را نشان می‌دهد. در مقایسه نتیجه حاضر با نتایج پژوهش‌های گذشته نشان داد که نتیجه به دست آمده با نتایج پژوهش‌های خسروی، صبور خسرشاهی و کفاشی (۱۴۰۱) افشانی و جواهرچیان (۱۳۹۵)، کریمی منجرمویی و فرهمند (۱۳۹۵)، راسخ و عباسی (۱۳۹۳) و نبوی و همکاران (۱۳۹۰) همخوانی داشت. مطابق با نظر مارکس، طبقات پایین در جامعه سرمایه‌داری توسط سرمایه‌داران تحت کنترل قرار می‌گیرند که این امر آن‌ها را به سمت از خود بیگانگی سوق داده و باعث می‌شود که ارزش‌ها و هنجارهای مورد قبول جامعه را انکار کرده و به اعمال انحرافی روی بیاورند. بیگانگی، خود را به شکل رفتارهای ناپه‌نچار نظیر تخریب‌گرایی، خشونت، میل به انتقام‌جویی و نظایر آن بروز می‌دهد؛ از این رو بیگانگی به لحاظ ماهوی امری

نابهنجار و جرم‌زاست. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده می‌توان گفت احساس از خودبیگانگی اجتماعی نوجوانان، از عواملی است که با بزهکاری آن‌ها ارتباط بسزایی داشته، و باعث می‌شود که آن‌ها ارزش‌ها و هنجارهای مورد قبول جامعه را انکار کرده و به اعمال انحرافی روی بیاورند؛ و از خودبیگانگی‌شان را به شکل رفتارهای نابهنجار نظیر تخریب اموال عمومی، خشونت، میل به انتقام‌جویی و نظایر آن بروز دهند؛ لذا در جامعه مورد بررسی، با افزایش میزان بیگانگی اجتماعی، گرایش به تخریب اموال عمومی نیز افزایش می‌یابد.

در فرضیه دوم، نتایج پژوهش بیانگر این بود که بین احساس نابرابری اجتماعی از سوی دانش‌آموز و رفتارهای تخریب اموال عمومی ضریب همبستگی معناداری به‌دست آمد. این نتیجه با نتیجه پژوهش‌های گذشته همچون میری، سهراب‌زاده و خوش‌بیانی آرانی (۱۴۰۲) سهراب‌زاده و همکاران (۱۳۹۵)، راسخ و عباسی (۱۳۹۳)، مطلق و ندری (۱۳۹۲)، نبوی و همکاران (۱۳۹۱) و ویللتا و فاندویلا (۲۰۱۸) همخوانی داشت. با توجه به نظریه موزر، هنگامی که فرد احساس ظلم و اجحاف می‌کند، دست به تخریب وسایل و اموال عمومی می‌زند. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده می‌توان گفت میزان احساس نابرابری اجتماعی از سوی دانش‌آموزان از عوامل اجتماعی مرتبط با رفتار تخریب اموال عمومی آن‌ها است. دانش‌آموزانی که در محیط خانواده و مدرسه، انواع تبعیضات و نابرابری‌ها را می‌بینند (از تبعیض بین خود و خواهر و برادران گرفته تا نمره دادن و تنبیه معلمان و تبعیض در اجتماع) برای جبران این نابرابری‌ها و انتقام‌جویی دست به خرابکاری می‌زنند.

و در فرضیه سوم بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی و رفتارهای تخریب اموال عمومی ضریب همبستگی معناداری به‌دست آمد که نشانگر رابطه معنادار و معکوس بین این دو متغیر است. در مقایسه نتیجه به‌دست‌آمده با پژوهش‌های گذشته مشخص شد که این نتیجه با نتایج پژوهش‌های سپهوند و همکاران (۱۳۹۹)، سهراب‌زاده و همکاران (۱۳۹۵)، راسخ و عباسی (۱۳۹۳)، مطلق و ندری (۱۳۹۲)، نبوی و همکاران (۱۳۹۱)، میرفردی، احمدی و نیکخواه (۱۳۹۱)، نبوی و همکاران (۱۳۹۰) و دی‌وت (۲۰۰۴) همخوانی دارد؛ لذا

مطابق با دیدگاه کلارک در نظریهٔ برآیند خود، هشت دسته از متغیرهای مؤثر بر میزان گرایش افراد به تخریب اموال عمومی مشخص شد که دستهٔ چهارم آن‌ها، عوامل جمعیتی، اجتماعی و اقتصادی بودند که برای هر تحلیل جامعه‌شناختی از جرم و بزهکاری اساسی است. این عوامل به‌طور گسترده‌ای فرصت‌های رسیدن فرد به موفقیت و رضایتمندی در زندگی را تعیین می‌نمایند. عواملی که با عنوان جمعیتی، اجتماعی و اقتصادی مطرح می‌شوند، از طرفی می‌توانند فرد را در استفادهٔ صحیح از فرصت‌های نهادی‌شده برای رسیدن به اهداف فرهنگی و منطبق با قواعد و هنجارهای اجتماعی یاری کنند و از طرفی نیز برعکس در عدم متابعت وی از هنجارهای اجتماعی و تبدیل شخص به یک بزهکار اجتماعی نقش دارند؛ لذا جایگاه فرد در موقعیت‌های اقتصادی و اجتماعی نیز در بروز انحراف او نقش عمده‌ای دارد. تأثیر پایگاه اقتصادی - اجتماعی خانواده نظیر شغل، درآمد، تحصیلات والدین و... بر بزهکاری نوجوانان و جوانان مورد توجه بسیاری از جامعه‌شناسان انحرافات بوده است. بر اساس نظریهٔ فشار، افراد طبقات پایین جامعه به‌علت پایین بودن سطح زندگی و فشارهای اقتصادی و اجتماعی ناشی از آن، احساس محرومیت می‌کنند و به‌دلیل اینکه امکانات رسیدن به اهداف خود را فراهم نمی‌بینند، ناچار از طرق دیگر برای ارضای نیازهای روانی و اجتماعی خود استفاده می‌کنند که این راه‌ها از طرف جامعه مورد پذیرش قرار نگرفته است و از نظر جامعه جرم محسوب می‌شود؛ بنابراین، هرچه فرد در جامعه، پایگاه اقتصادی و اجتماعی پایین‌تری داشته باشد، احتمال اینکه به اعمال انحرافی و از آن جمله رفتارهای خرابکارانه روی بیاورد، بیشتر می‌شود. در این بررسی نیز این فرضیه به اثبات رسیده است؛ به‌گونه‌ای که با افزایش پایگاه اقتصادی و اجتماعی دانش‌آموزان از گرایش آن‌ها به تخریب اموال عمومی کاسته می‌شود.

پیشنهادها

۲۱۴

- ۱- خانواده‌ها و اولیای مدرسه نباید رفتار تبعیض‌آمیز با فرزندان و دانش‌آموزان خود داشته باشند تا احساس نابرابری اجتماعی در آن‌ها ایجاد شود.

۲- خانواده‌ها و اولیای مدارس و سایر دست‌اندرکاران مرتبط با این قشر باید برای شکل‌گیری هویت انسانی، اسلامی و ایرانی دانش‌آموزان و جلوگیری از خودبیگانگی در دانش‌آموزان زمینه‌سازی‌های ایجابی و سلبی لازم را فراهم آورند.

۳- خانواده‌ها و تمام مسئولین ذی‌ربط باید در راستای کاهش فقر اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جامعه تلاش مضاعف داشته باشند.

سپاسگزاری

در پایان از همه دست‌اندرکاران از جمله مسئولین آموزش و پرورش و مدارس شهرستان دزفول و همچنین دانش‌آموزانی که ما را در اجرای این پژوهش یاری نمودند، کمال تشکر و قدردانی را داریم.

- آزاد غلامی خسمخی، زهرا؛ عباچی، مریم؛ میرابراهیمی، سید علی؛ و یعقوبی، علی. (۱۴۰۲). عوامل فردی و خانوادگی وندالیسم در دانش‌آموزان نوجوان با استفاده از مدل رگرسیون چندگانه (مطالعه موردی: دانش‌آموزان ۱۲ تا ۱۷ ساله). جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، ۹ (۱)، ۶۵-۷۸.
https://www.iase-jrn.ir/article_۷۰۴۰۰۳.html
- احمدی، حبیب. (۱۳۹۴). جامعه‌شناسی انحرافات. تهران: انتشارات سمت.
- افشانی، علیرضا؛ و جواهرچیان، ندا. (۱۳۹۵). بررسی نقش بیگانگی اجتماعی در وندالیسم در بین دانش‌آموزان دوره اول و دوم متوسطه شهر یزد. پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، ۵ (۲)، ۱-۲۴.
https://ssoss.ui.ac.ir/article_۲۰۹۵۲_۰.html
- پناهی، رقیه (آيسان)؛ سرایی، حسن؛ کلدی، علیرضا؛ و عابدینی، صمد. (۱۴۰۲). تفاوت‌های گروهی در احساس نابرابری جنسیتی در خانواده. بررسی مسائل اجتماعی ایران، ۱۴ (۱)، ۲۵۹-۲۸۰.
https://journals.ut.ac.ir/article_95167.html
- حسینی، محمدرضا؛ نوابخش، مهرداد؛ و رحیمی، زهرا. (۱۳۹۸). بررسی جامعه‌شناختی تأثیر سبک زندگی بر پرخاشگری و وندالیسم شهری نوجوانان و جوانان استان لرستان. جامعه‌پژوهی فرهنگی، ۳۲ (۱۰)، ۱-۲۸.
<https://www.sid.ir/paper/۲۴۱۲۲۶/fa>
- خسروی، هدایت؛ صبوری خسروشاهی، حبیب؛ و کفاشی، مجید. (۱۴۰۱). نقش بی‌سازمانی اجتماعی و سرمایه اقتصادی - سرمایه فرهنگی در بروز رفتارهای وندالیستی. فصلنامه علمی مطالعات میان فرهنگی، ۱۷ (۵۲)، ۷۳-۹۸.
https://icsq.journals.iau.ir/article_۶۹۶۸۵۷.html
- راسخ، کرامت‌اله؛ و عباسی نصرآباد سفلی، عبدالرسول. (۱۳۹۳). عوامل اجتماعی تأثیرگذار بر گرایش به خرابکاری (مطالعه موردی: دانش‌آموزان دبیرستانی شهر یاسوج). انتظام اجتماعی، ۶ (۴)، ۱-۲۴.
http://sopra.jrl.police.ir/article_۳۲۱۹۵.html

- سپهوند، رضا؛ عارف‌نژاد، محسن؛ فتحی چگنی، فریبرز؛ و سپهوند، مدینه. (۱۳۹۹). شناسایی و تبیین اثرگذارترین و اثرپذیرترین مؤلفه‌های مؤثر بر گرایش دانش‌آموزان به وندالیسم با روش دیمتل فازی (مورد مطالعه: دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان خرم‌آباد). پژوهش‌های کاربردی روان‌شناختی، ۱۱ (۲)، ۱۸۱-۲۰۸.
https://japr.ut.ac.ir/article_۷۷۳۳۷_۹۱۷۰.html
- ستوده، هدایت‌الله. (۱۳۸۶). آسیب‌شناسی اجتماعی (جامعه‌شناسی انحرافات). تهران: آوای نور.
- سجادی، ژیللا؛ و ضرغامی، سعید. (۱۳۹۶). سنجش و ارزیابی مؤلفه‌های تأثیرگذار بر تخریب‌گری (وندالیسم) در فضاهای عمومی. فصلنامه انتظام اجتماعی، ۹ (۲)، ۷۵-۱۰۱.
http://sopra.jrl.police.ir/article_72225_cab4645b3a0a81a6e9dcb1e653dcc434.pdf
- سعیدی، یاسین؛ مکتبی، غلامحسین؛ و حاجی یخچالی، علیرضا. (۱۳۹۹). بررسی رابطه پیوند با مدرسه و رضایت از تحصیل با گرایش به رفتارهای خرابکارانه در دانش‌آموزان پسر سال دوم (دوره دوم) متوسطه شهر اهواز. روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه، ۹ (۳)، ۸۳-۱۰۰.
https://jsp.uma.ac.ir/article_۱۰۶۶.html
- سهراب‌زاده، مهران؛ سخایی، ایوب؛ حسینی‌زاده آرانی، سید سعید؛ و جوادی‌زاده، فروزان. (۱۳۹۵). بررسی عوامل جامعه‌شناختی مؤثر بر گرایش دانش‌آموزان به وندالیسم (مورد مطالعه: دانش‌آموزان دبیرستانی شهر تهران). مطالعات جامعه‌شناختی (نامه علوم اجتماعی سابق)، ۲۳ (۲)، ۴۰۵-۴۳۱.
https://jsr.ut.ac.ir/article_۶۱۰۴۷.html
- کرکه آبادی، زینب؛ و نعمتی، ملیحه. (۱۳۹۷). عوامل مؤثر در ایجاد رفتارهای وندالیستی شهروندان سمنانی در بافت‌های فرسوده شهری. فصلنامه انتظام اجتماعی، ۱۰ (۲)، ۱-۲۶.
http://sopra.jrl.police.ir/article_91341.html
- کرد کریمی، امیر؛ و روشنایی، علی. (۱۳۹۵). مطالعه گونه‌شناسی و شیوع رفتارهای وندالیستی (مورد مطالعه: دانش‌آموزان دوره متوسطه ناحیه یک

- همدان). دو فصلنامه پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر، ۵ (۹)، ۷۴-۵۳.
https://csr.basu.ac.ir/article_۱۸۰۷.html
- کریمی منجرموئی، یزدان؛ و فرهمند، مهناز. (۱۳۹۵). وندالیسم و جوانان (مطالعه موردی: جوانان ۱۵-۲۰ ساله شهر لردگان). مطالعات توسعه اجتماعی فرهنگی، ۵ (۲)، ۱۸۷-۲۰۶.
<https://journals.sabz.ac.ir/scds/article-۱-238-fa.html>
- کوئن، بروس. (۱۳۷۲). مبانی جامعه‌شناسی. ترجمه غلام‌عباس توسلی و رضا فاضل، تهران: نشر علمی.
- گلچین، مسعود؛ و حیدری، علی‌حیدر. (۱۳۹۳). بررسی جامعه‌شناختی رفتارهای تخریبی (وندالیسم) و رابطه آن با سرمایه اجتماعی در خانواده و مدرسه در دبیرستان‌های پسرانه شهر نورآباد لرستان. علوم اجتماعی، ۸ (۲۵)، ۷۵-۱۱۰.
<https://jss.shoushtar.iau.ir>
- گیدنز، آنتونی. (۱۳۷۸). جامعه‌شناسی. ترجمه منوچهر صبوری، تهران: نشر نی.
- فتحی، سروش؛ محمدی، حامد. (۱۳۹۰). شهرنشینی، بیگانگی اجتماعی و رفتارهای وندالیستی جوانان. فصلنامه پژوهش اجتماعی، ۴ (۱۳)، ۱۵۷-۱۷۱.
<https://www.sid.ir/paper/۱۶۴۸۲۰/fa>
- محسنی تبریزی، علیرضا. (۱۳۸۳). وندالیسم. تهران: نشر آن.
- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، (۱۳۹۲)
<https://rc.majlis.ir/fa۱۳۹۲>
- مطلق، معصومه؛ و ندری، ساجده. (۱۳۹۲). بررسی جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر گرایش دانش‌آموزان پسر به وندالیسم در محیط مدارس (مطالعه موردی: دبیرستان‌های شهرستان خرم‌آباد). فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی جوانان، ۴ (۱۰)، ۱۱۷-۱۳۶.
<https://ssyj.babol.iau.ir>
- میرفردی، اصغر؛ احمدی، سیروس؛ و نیکخواه، زهرا. (۱۳۹۱). بررسی عوامل

اجتماعی مؤثر بر گرایش به وندالیسم (خرابکاری) در بین دانش آموزان دبیرستانی شهرستان یاسوج. جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۳ (۳)، ۱۸۵-۲۰۶.
https://jas.ui.ac.ir/article_۱۸۲۷۶.html

- میرلوحی، سیدعلی؛ عشایری، طاهای؛ جهان‌پرور، طاهره؛ و امین، مریم. (۱۴۰۱). مطالعه عوامل مؤثر بر بروز رفتار وندالیسم در بین دانش‌آموزان: فراتحلیل پژوهش‌های سال‌های ۱۳۷۸ الی ۱۴۰۰. فصلنامه علمی پژوهش‌های یاددهی و یادگیری (پژوهشنامه تربیتی سابق)، ۱۸ (۷۳)، ۸۸-۱۱۰.

https://edu.bojnourd.iau.ir/article_۶۹۶۹۸۶.html

- میری، سمیه؛ سهراب‌زاده، مهران؛ و مهران، خوش‌بیانی آرانی، فاطمه. (۱۴۰۲). بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر تمایل به ارتکاب رفتارهای انحرافی دانشجویان دانشگاه سیستان و بلوچستان. مطالعات جامعه‌شناسی. (انتشار آنلاین).

https://journals.iau.ir/article_681310.html

- ممتاز، فریده. (۱۳۸۱). انحرافات اجتماعی نظریه‌ها و دیدگاه‌ها. تهران: سهامی انتشار.

- نبوی، سیدعبدالحسین؛ سالمیان، سهام؛ و حبیبیان، بهار. (۱۳۹۱). عوامل مؤثر بر رفتار وندالیستی در میان دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان اهواز. مجله علمی پژوهشی مطالعات توسعه اجتماعی فرهنگی، ۱ (۳)، ۹۸-۱۳۵.

<http://journals.sabz.ac.ir>

- نبوی، سید عبدالحسین؛ ملتفت، حسین؛ و براتیان، علی. (۱۳۹۰). بررسی عوامل مؤثر در بروز رفتارهای وندالیستی در میان دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان ایذه. جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۲ (۳)، ۸۳-۱۰۰.

https://jas.ui.ac.ir/article_۱۸۲۳۵.html

- نوربها، رضا. (۱۳۷۷). جرم‌شناسی. تهران: نشر احمدی.

- Catli, R. C. (2022). Reinterpreting symbolic elements of vandalism: a psychological perspective. Journal of positive school psychology, 6(3), 5515-5524.

<http://mail.journalppw.com/index.php/jpsp/article/view/3131>

- De Wet, C. (2004). The extent and causes of learner vandalism at schools. *South African journal of education*, 24 (3), 206-211.
<https://www.ajol.info/index.php/saje/article/view/24990>
- Mayer, G. R. Nafpaktitis, M. Butterworth, T. & Hollingsworth, P. (1987). A search for the elusive setting events of school vandalism: A correlational study. *Education and Treatment of Children*, 259-270.
<https://www.jstor.org/stable/42899025>
- McCorry, T. (2005). Parental control, gender and delinquency in patriarchal and non – patriarchal households: a qualitative assessment, dissertation PhD, state university of New York at Buffalo.
<https://www.proquest.com>
- Scribner, C. F. (2022). Backtalk: Vandalism is a test that we have to pass. *Phi Delta Kappan*, 103(5), 67-68.
<https://kappanonline.org/vandalism-scribner/>
- Senjaya, M. (2023). Elements of Vandalism in Law Number 1 of 2023 Concerning the Criminal Code. *East Asian Journal of Multidisciplinary Research*, 2 (2), 673-682.
<https://journal.formosapublisher.org/index.php/eajmr/article/view/3024>
- Thawabieh, A. M. & Al-rofo, M. A. (2010). Vandalism at boys schools in Jordan. *International Journal of Educational Sciences*, 2 (1), 41-46.
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09751122.2010.11889999>
- Vilalta, C. J. & Fondevila, G. (2018). School vandalism in Mexico. *Journal of school violence*, 17 (3), 392-404.
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15388220.2017.1355809>
- Vorobyeva, I. V. Kruzhkova, O. V. & Krivoshchekova, M. S. (2015). The genesis of vandalism: from childhood to adolescence. *Psychology in Russia*, 8 (1), 139-156.
<https://cyberleninka.ru/article/n/the-genesis-of-vandalism-from-childhood-to-adolescence>